

in Naam der Koningin

GERECHTSHOF TE AMSTERDAM

EERSTE MEERVOUDIGE BURGERLIJKE KAMER

ARREST

in de zaak van:

1. Henk MÜLLER,
wonend te Amsterdam,
2. de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
DE VOLKSKRANT B.V.,
gevestigd te Amsterdam,
APPELLANTEN,
X advocaat: mr. J.P. van den Brink te Amsterdam,

t e g e n

1. de erfgenamen van Maulana Shah Ahmad NOORANI SIDDIQUI,
zonder bekende woon- of werkelijke verblijfplaats,
niet verschenen,
2. de stichting STICHTING WORLD ISLAMIC MISSION,
gevestigd te Amsterdam,
advocaat: voorheen mr. R.V. de Lauwere te Hilversum,
GEÏNTIMEERDEN.

Appellanten worden hierna afzonderlijk Müller respectievelijk De Volkskrant en gezamenlijk De Volkskrant c.s. genoemd, terwijl geïntimeerden sub 1 als de erfgenamen worden aangeduid.

1. Het verdere verloop van het geding in hoger beroep

1.1 Voor het verloop van het geding tot het tussenarrest van 24 november 2009 verwijst het hof naar dat arrest en het arrest van 6 oktober 2009.

1.2 Bij exploit van 24 juni 2010 hebben De Volkskrant c.s. de erfgenamen onder meer aangezegd dat het geding in hoger beroep zal worden hervat en hen opgeroepen op de daarin aangezegde datum te verschijnen ter zitting van dit hof. Er heeft zich geen advocaat namens de erfgenamen gesteld.

1.3 De Volkskrant c.s. hebben vervolgens bij akte een aantal producties in het geding gebracht en toegelicht.

1.4 Ten slotte is wederom arrest gevraagd op de stukken van beide instanties.

2. De verdere beoordeling

2.1 Met de aanzegging bij exploit van 24 juni 2010 aan de erfgenamen dat het geding zal worden hervat, onder oproeping tegen de roldatum van 5 oktober 2010, is het geding met ingang van deze datum hervat in de stand waarin dit zich bij de schorsing op 26 februari 2004 bevond.

2.2 In het vonnis waarvan beroep heeft de rechtbank voor recht verklaard dat De Volkskrant c.s. onrechtmatig jegens Noorani hebben gehandeld door de bedoelde publicatie van 16 oktober 1998 voor zover daarin is vermeld dat Noorani opriep om tegenstanders te doden en voor zover Noorani daarbij is afgeschilderd als, kort samengevat, sympathisant van Saddam Hoessein.

2.3 De eerste twee grieven zijn gericht tegen deze beide oordelen en leiden ertoe dat allereerst moet worden onderzocht of voor de uitlatingen van De Volkskrant c.s. op deze punten in de vorm van de bewuste publicatie voldoende feitelijke grondslag aanwezig was.

2.4 Met betrekking tot het eerste punt (de bedoelde publicatie is onrechtmatig voor zover daarin is vermeld dat Noorani oproep om tegenstanders te doden) heeft de rechtbank, kort samengevat, overwogen dat de passage waarin sprake is van een oproep om tegenstanders te doden onvoldoende steun vindt in het beschikbare feitenmateriaal en mitsdien als onrechtmatig jegens Noorani moet worden aangemerkt. In dit verband heeft de rechtbank voorts overwogen dat de passages waarin sprake is van een oproep om tegenstanders te verminken, de knieën te breken of hun huizen in brand te steken, voldoende steun vinden in de door De Volkskrant c.s. overgelegde berichtgeving in Surinaamse kranten van april 1988 over een door Noorani op 7 april 1988 bij de inwijding van een moskee in Paramaribo gehouden preek die destijds rechtstreeks op de radio is uitgezonden, tegen welke publicaties Noorani destijds kennelijk niet is opgekomen. Tegen die achtergrond heeft de rechtbank de juistheid van de desbetreffende citaten in Surinaamse kranten onvoldoende betwist geacht en geoordeeld dat in elk geval niet valt in te zien waarom De Volkskrant c.s. daaruit niet mochten putten. Daaraan heeft de rechtbank toegevoegd dat een oproep om tegenstanders te doden in de overgelegde Surinaamse krantenartikelen echter niet valt te lezen, zodat de desbetreffende publicatie [bedoeld zal zijn: van De Volkskrant c.s.] in zoverre onvoldoende steun vindt in beschikbaar feitenmateriaal.

2.5 In de toelichting op hun eerste grief hebben De Volkskrant c.s. (onweersproken) gesteld dat wat in het artikel is bericht

over het oproepen tot doden, verbrijzelen van ledematen e.d. van Ahmadi's is gebaseerd op mededelingen die Müller noteerde in de moskee bij gesprekken met imam Goelab en anderen, gedocumenteerd en geïllustreerd door berichten uit Surinaamse kranten van 1988. Ter verdere staving van hun stellingen op dit punt hebben De Volkskrant c.s. bij akte in hoger beroep nadere stukken in het geding gebracht, waaronder een verklaring van imam Goelab van de islamitische gemeenschap Miesbahoel Islam in Zwolle van 23 juli 2009 (productie 22). Daarin bevestigt deze dat hij en andere bestuursleden Müller destijds hebben verteld - Müller heeft gesteld dat hij de passages over de oproep tot doden door Noorani tijdens de preek van 7 april 1998 heeft gebaseerd op gesprekken met dezen - over de oproep tot doden gericht tegen aanhangers van de Ahmadiyya-beweging. In de verklaring van Goelab is hieromtrent onder meer het volgende opgenomen:

"Eén van de gesprekken die Müller bij de moskee heeft gevoerd was met mij, Glen Mahangoe (de woordvoerder van de gemeenschap) en 3 andere bestuursleden (namelijk dhr. H.M. Sheik Zahoerie, dhr. M.I. Samseer en dhr. S. Abdoel). Ook waren enkele andere leden van de gemeenschap op dat moment in de moskee aanwezig. Bij het gesprek hebben Glen Mahangoe en ik het woord gevoerd. De overige bestuursleden waren bij het gesprek aanwezig om het gespreksverloop te controleren. Zij onderschreven alle informatie die de heer Mahangoe en ik hebben gegeven. Wij hebben Müller daarbij verteld over de oproep tot doden die Noorani tijdens de preek in Suriname heeft gedaan.

Alle informatie over Noorani die is opgenomen in het artikel, inclusief de informatie over de preek van 7 april 1988 in Suriname, is juist. Müller heeft mij het artikel voor publicatie meerdere malen ter inzage gegeven. Ik had geen aanvullingen of correcties met betrekking tot de genoemde feiten."

De authenticiteit of inhoud van deze verklaring is door de erfgenamen niet weersproken. Onder deze omstandigheden houdt het hof het ervoor dat voor zover in de bedoelde publicatie van 16 oktober 1998 is vermeld dat Noorani opriep om tegenstanders te doden, hiervoor voldoende feitelijke grondslag bestond.

2.6 Met betrekking tot het tweede punt (de bedoelde publicatie is onrechtmatig voor zover Noorani daarbij is afgeschilderd als, kort samengevat, sympathisant van Saddam Hoessein) heeft de rechtbank, kort samengevat, overwogen dat tussen partijen niet in geschil is dat een dergelijke associatie met een persoon die in de internationale rechtsorde als zeer omstreden wordt beschouwd grievend is. Om met recht tot publicatie van zo'n verdachtmaking over te kunnen gaan dienden De Volkskrant c.s. volgens de rechtbank dan ook gedegen onderzoek te verrichten en op basis daarvan te beschikken over niet voor tweërlei uitleg vatbare feitelijke gegevens die daarvoor als grondslag kunnen dienen. Daarvan was volgens de rechtbank geen sprake omdat het standpunt van De Volkskrant c.s. dat sympathie van Noorani voor Saddam Hoessein voor de hand ligt - kort samengevat - op een veronderstelling berust. Meer in het bijzonder heeft de rechtbank overwogen dat de vermelding op de Canadese website van Noorani als "lecturer and visiting professor at the University of Baghdad, Iraq" daarvoor onvoldoende steun biedt, dat de gestelde (mondelijke) verklaringen van wijlen Luckman en M.C. Goelab, waarop De Volkskrant c.s. zich in dit verband beroepen, blijkbaar niet zijn gedocumenteerd en niet voldoende bevestiging vinden in overgelegde bewijsstukken, dat redenen van wetenschap overigens ook niet zijn vermeld en dat de gepubliceerde foto, waarop Noorani te zien is terwijl hij Saddam Hoessein de hand schudt, evenmin kan dienen als basis voor de conclusies die daaraan in het artikel van 16 oktober 1998 zijn verbonden.

2.7 In de toelichting op hun tweede grief hebben De Volkskrant c.s. hun stellingen uit de eerste aanleg herhaald en de overwegingen van de rechtbank op dit punt (onweersproken) gemotiveerd bestreden. Ter verdere staving van hun stellingen hebben De Volkskrant c.s. ook op dit punt bij akte in hoger beroep nadere stukken (17 producties) in het geding gebracht

en daarop een uitvoerige toelichting gegeven. De erfgenamen hebben de authenticiteit of inhoud van deze stukken en de toelichting daarop niet betwist. Bij deze stand van zaken houdt het hof het ervoor dat voor zover Noorani in de bedoelde publicatie van 16 oktober 1998 is afgeschilderd als, kort samengevat, sympathisant van Saddam Hoessein, hiervoor voldoende feitelijke grondslag bestond.

2.8 Een en ander brengt mee dat voor de uitlatingen van De Volkskrant c.s. op beide punten voldoende feitelijke grondslag aanwezig was, zodat deze op zichzelf beschouwd niet als onrechtmatige gedragingen jegens Noorani kunnen worden gekwalificeerd en grief I en grief II in zoverre slagen.

2.9 Bij het voorgaande tekent het hof aan dat het oordeel dat de beide hiervoor besproken afzonderlijke uitlatingen van De Volkskrant c.s., op zichzelf beschouwd, niet als jegens Noorani onrechtmatige gedragingen zijn aan te merken, onverlet laat dat zij in onderling verband, en bezien in samenhang met de overige door Noorani genoemde uitlatingen, niettemin een onrechtmatig handelen van De Volkskrant c.s. jegens Noorani zouden kunnen opleveren. Noorani heeft dit in eerste aanleg ook - impliciet - gesteld (conclusie van repliek onder 65).

2.10 Nu Noorani De Volkskrant c.s. verwijt in hun uitlatingen te ver te zijn gegaan, dient het hof te bepalen hoe in dit geval de grens moet worden getrokken tussen uitoefening van het recht op een vrije meningsuiting enerzijds, en bescherming tegen onjuiste of in elk geval lichtvaardige verdachtmakingen (en de schade die daarvan het gevolg kan zijn) anderzijds. Bij deze afweging tussen (de bescherming in) twee fundamentele rechten van eenzelfde rangorde (vgl. de artikelen 8 en 10 EVRM), zullen alle ter zake dienende omstandigheden van het geval betrokken moeten worden, in het bijzonder:

- a. de aard van de uitlatingen waarin een verdenking of aantijging besloten ligt, en de redelijkerwijs te verwachten gevolgen voor degene jegens wie die verdenking wordt geuit of die aantijging wordt gedaan;
- b. de ernst - ook maatschappelijk bezien - van de misstand welke de uitlatingen aan de kaak beogen te stellen;
- c. de mate waarin ten tijde van de uitlatingen de verdenkingen steun vonden in het toen beschikbare feitenmateriaal;
- d. de inkleding van de verdenkingen, gezien in verhouding tot de onder a t/m c bedoelde factoren;
- e. de mate van waarschijnlijkheid dat, ook zonder de verweten uitlatingen via onder meer de pers en internet, in het algemeen belang het nagestreefde doel langs andere, voor de wederpartij minder schadelijke wegen met een redelijke kans op spoedig succes bereikt had kunnen worden;
- f. een mogelijke beperking van het door de uitlatingen te veroorzaken nadeel voor degene die erdoor wordt getroffen, in verband met de kans dat de betrokken uitlatingen, ook zonder de verweten openbaarmaking of terbeschikkingstelling aan onder meer de pers, in de publiciteit zou zijn gekomen;
- g. het gezag dat derden zullen toekennen aan degeen die de uitlatingen deed;
- h. de maatschappelijke positie en publieke gedragingen van degeen over wie de uitlatingen worden gedaan.

Op een tweetal van deze aspecten (met name b en h) heeft ook de derde grief van De Volkskrant c.s. betrekking, die erover klaagt dat in het vonnis waarvan beroep aan deze punten geen gewicht is toegekend. Het hof zal, wat er zij van de juistheid van deze klacht, (mede) aan deze beide aspecten hierna (onder 2.12) in elk geval expliciet aandacht besteden.

2.11 De aan De Volkskrant c.s. verweten uitlatingen, en de gestelde onrechtmatigheid daarvan jegens Noorani, waardeert

het hof aan de hand van de zojuist geformuleerde criteria aldus.

2.12 In het onderhavige geval stellen De Volkskrant c.s. uitlatingen en andere handelingen van Noorani aan de orde die, maatschappelijk gezien, ten minste als controversieel kunnen worden beschouwd omdat zij fundamentalistische en absolutistische trekken (lijken te) vertonen en een ernstig discriminerend karakter (lijken te) hebben. Het ging daarbij om uitlatingen en handelingen van een geestelijk leider en publiek figuur die grote invloed kon uitoefenen op een tamelijk omvangrijke (geloofs)gemeenschap in Nederland. Daar komt nog bij dat niet erg waarschijnlijk was dat de bedoelde uitlatingen en andere handelingen van Noorani op andere wijze in de publiciteit zouden komen. De uitlatingen van de kant van De Volkskrant c.s. zijn in hoge mate descriptief en informatief van aard, waarvan de redelijkerwijs te verwachten gevolgen niet verder (lijken te) reiken dan dat (een deel van) de (geloofs)gemeenschap waarop Noorani grote invloed kon uitoefenen hem na publicatie van het artikel wellicht wat kritischer tegemoet zou (zijn gaan) treden. Bovendien staat vast dat voor alle afzonderlijke uitlatingen van De Volkskrant c.s. in de publicatie van 16 oktober 1998 voldoende feitelijke grondslag bestond, een aspect waaraan ook op zichzelf extra waarde toekomt omdat derden in beginsel tamelijk veel gezag zullen toekennen aan informatieve artikelen die in De Volkskrant worden gepubliceerd.

2.13 Het voorgaande voert het hof tot de slotsom dat, alle bijzondere omstandigheden tegen elkaar afgewogen, het grootste gewicht moet toekomen aan het belang dat een (vermeende) misstand die de samenleving raakt door bekendmaking aan het grote publiek bestreden moet kunnen worden. Van een ontoelaatbare inbreuk op het in art. 8, tweede lid, EVRM

gewaarborgde recht is derhalve geen sprake en de door Noorani genoemde uitlatingen van De Volkskrant c.s. zijn jegens hem niet onrechtmatig te noemen.

3. Slotsom en kosten

Het hoger beroep slaagt, zodat het vonnis waarvan beroep voor zover tussen De Volkskrant en Müller enerzijds en Noorani anderzijds gewezen moet worden vernietigd. De erfgenamen zullen als de in het ongelijk gestelde partij worden veroordeeld in de proceskosten van beide instanties.

4. Beslissing

Het hof:

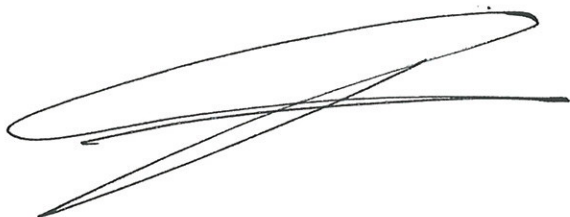
vernietigt het vonnis waarvan beroep voor zover tussen De Volkskrant en Müller enerzijds en Noorani anderzijds gewezen en, opnieuw recht doende:

wijst de vorderingen af;

verwijst de erfgenamen in de proceskosten van beide instanties en begroot die kosten, voor zover tot heden aan de kant van De Volkskrant c.s. gevallen, wat betreft de eerste aanleg op € 647,- aan verschotten en € 3.857,- aan salaris advocaat en wat betreft het hoger beroep op € 383,- aan verschotten en € 1.788,- aan salaris advocaat;

verklaart deze veroordelingen uitvoerbaar bij voorraad.

Dit arrest is gewezen door mrs. D.J. van der Kwaak, J.W. Hoekzema en C.C.W. Lange en op 28 december 2010 in het openbaar uitgesproken door de rolraadsheer.

A handwritten signature consisting of several overlapping, sweeping lines, likely representing the name of the judge mentioned in the text.A handwritten signature in cursive script, enclosed within a large, horizontal oval shape.

mr. R.J.M. Smit